

ORD. PROF. DR. VALEH HACILAR'IN ARDINDAN

(Semra ALYILMAZ - Cengiz ALYILMAZ, Türk Dünyası Mühendisler ve Mimarlar Birliği ve Valeh Hacılar Uluslararası Bilimsel ve Kültürel Araştırmalar Vakfı Özel Yayını, Ankara 2012, X+238 s.)

Bahadır GÜNEŞ*

Dünyadan gederik izimiz galar,

Söhbetimiz galar; sözüümüz galar.

Ne geder yansak da, küle dönsek de

Hardasa kül, altda közüümüz galar

Valeh Hacılar

Bugün Gürcistan sınırları içinde bulunan Borçalı, kadim bir Türk yurdudur. Kaynaklarda Karapapak/Terekeme olarak adlandırılan Türklerin yaşadığı bu bölge, tarihî seyri içinde Türklerle Farsların, Türklerle Rusların mücadele ve savaş alanlarından biri olmuştur. Sovyetler Birliği'nin bölgeyi ele geçirmesiyle birlikte uzun yıllar Rus baskısına ve zulmüne uğrayan Borçalı Karapapak/Terekeme Türkleri SSCB'nin dağılması sonucu bağımsızlığını ilan eden Gürcistan Cumhuriyeti'nin yönetimi altına girmiştir.

Borçalı'da yaşayan Karapapak/Terekeme Türklerinin bir bölümü - özellikle 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşında Türkiye'ye göç etmek zorunda kalanlar- bugün Ardahan, Kars, Ağrı, Sivas, Amasya, Tokat gibi şehirlere yerleşmiştir. Bu göçlerden sonra ata yurdunda kalanlarla Türkiye'ye göç eden akrabaları arasındaki özlem sanatçının kaleminde söze, âşıkların sazında türküye dönüşmüştür.

Mihrali Bey gibi Türk tarihine mal olmuş kahramanlar yetiştiren Borçalı'nın son dönemlerde yetiştirdiği en önemli şahsiyetlerden biri de şüphesiz bilim adamı, eğitimci, şair Valeh Hacılar'dır. Borçalı'nın Darvaz köyünde 15 Nisan 1951 tarihinde dünyaya gelen ve 23 Ocak 2010 tarihinde ebediyete göçen Hacılar, hayatını Türk dili, edebiyatı ve kültürüne adayan, Borçalı Karapapak/Terekeme Türklerinin sesi, önderi olan bir kişilik olarak adını Türk dünyasının ölümsüzleri arasına yazdırmayı başarmıştır.

* Arş. Gör.; Karadeniz Teknik Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, bahadir.gunes@hotmail.com

Valeh Hacılar, başarılı bir bilim adamı olmasının yanı sıra önemli bir şairdir. Onun şiirleri üzerinde Dr. Semra Alyılmaz önce doktora tezi hazırlamıştır. Daha sonra yayımlanan eseri onun şairlik yönünü vurgulaması bakımından önemlidir (S. Alyılmaz, 2003).

Türk dünyasına önemli hizmetleri bulunan Hacılar'ın Türklük bilimine ilişkin çalışmaları ise Prof. Dr. Cengiz Alyılmaz tarafından "Valeh Hacılar'ın Türklük Bilimine Katkıları ve Yeni Kitabı Heste Hasan" başlıklı kapsamlı makalede kaleme alınmıştır (C. Alyılmaz, 2009: 117-127).

Valeh Hacılar hakkında yayımlanan son eser, Atatürk Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Cengiz Alyılmaz ile Dr. Semra Alyılmaz'ın gayretleriyle ortaya çıkan *Ord. Prof. Dr. Valeh Hacılar'ın Ardından* adlı çalışmadır.

Eser; *sunuş* ve *ön söz*'ün dışında *Ord. Prof. Dr. Valeh Hacılar'ın Hayatı*, *Ord. Prof. Dr. Valeh Hacılar'ın Türklük Bilimine Katkısı* ve çalışmaya adını veren *Ord. Prof. Dr. Valeh Hacılar'ın Ardından* başlıklı bölümlerden oluşmaktadır.

Türk Dünyası Mühendisler ve Mimarlar Birliği Genel Başkanı Dr. İlyas Demirci tarafından kaleme alınan *sunuş* bölümünde (s. VII) Valeh Hacılar'ın, Gaspıralı İsmail Bey'den, Ahmet Cevat'a uzanan kültür köprüsünde Türk dünyası için önemi üzerinde durulmuş, Hacılar'ın Gaspıralı ve Ahmet Cevat çizgisini yaşatan büyük bir bilim adamı, ebedî bir dost ve Türk dünyası sevdalısı olduğuna dikkat çekilmiştir.

Dr. Semra Alyılmaz ve Prof. Dr. Cengiz Alyılmaz tarafından kaleme alınan *ön sözde* (s. IX) Valeh Hacılar'ın vefatı, dolayısıyla Türk dünyasının acı kaybı üzerinde durulmuş; çalışmada yer verilen yazıların, fotoğrafların temin edilişleri ve bu konuda yardımları dokunan gazete ve dergi sahiplerine, yazar ve şairlere şükran duyguları belirtilmiştir.

Ord. Prof. Dr. Valeh Hacılar'ın Hayatı (s. 3) başlıklı bölümde, Hacılar'ın hayat yolculuğu anlatılmış, bilimsel, kültürel ve kişisel manada Hacılar'ın sahip olduğu vasıflara vurgu yapılmıştır.

Ön söz ve sunuşun ardından gelen *Ord. Prof. Dr. Valeh Hacılar'ın Türklük Bilimine Katkısı* başlıklı bölüm (s. 7), Prof. Dr. Cengiz Alyılmaz tarafından kaleme alınmıştır. Hacılar'ın bilim adamı kimliği ve eserleri hakkında bilgi veren Alyılmaz'ın bu bölümde "Çoh bilginler geldi geçti / Valeh müellim kimi binde bir..." mısraları Hacılar'ın Türklük bilimi için ne kadar büyük bir kayıp olduğunu özetler niteliktedir.

Ord. Prof. Dr. Valeh Hacılar'ın Ardından adlı bölüm, *Ord. Prof. Dr. Valeh Hacılar'ın Vefatı Dolayısıyla Yazılan Makale ve Gazete Yazıları*, *Ord. Prof. Dr. Valeh Hacılar'ın Vefatı*

Dolayısıyla Gönderilen / Yazılan Bazı Taziye Mesajları ve Ord. Prof. Dr. Valeh Hacılar'ın Vefatı Dolayısıyla Yazılan Bazı Şiirler adlı üç alt başlıktan oluşmaktadır.

Ord. Prof. Dr. Valeh Hacılar'ın Ardından adlı üçüncü bölümün birinci alt başlığı olan *Ord. Prof. Dr. Valeh Hacılar'ın Vefatı Dolayısıyla Yazılan Makale ve Gazete Yazıları* içinde birçok bilim adamı, şair ve yazarın Valeh Hacılar'a ithaf ettiği yazı ve şiirleri bulunmaktadır (s. 19-185). Bu yazı ve şiirleri kaleme alan şahıslar ve yazılarının/şiirlerinin bir kısmının adlarını şu şekilde sıralamak mümkündür:

Semra Alyılmaz, *Valeh Hacılar'ın Ardından*; Emirxan Babaşov, *Alim ve Müellim Ömrü Yaşayan İnsan*; Müşfiq Çobanlı, *Ruhun Şad Olsun Valeh Müellim*; Namiq Eliyev, *Tevazökar ve Büyük İnsan Şair-Akademik Valeh Hacılar*; Nezire İsgenderova, *Menim Menevi Atam*; Şureddin Memmedli, *Ölümü Ölümsüzleştiren Müdrik*; Afıq Muxtaroglu, *Ebediyetin Özü Geder Uzun Bir Ömür*; Orhan Söylemez, *Türk Dünyasından Daha Bir Çınar Devrildi*; Maya Tevzadze, *Gürcü Dostlarının Büyük Sevgisini de Özü ile Aparent*; Tapdıq Yolçu, *Qalanların En Ünlüsü...*

Toplam 61 kişi tarafından kaleme alınan yazı ve şiirlere yer verilen üçüncü bölümün birinci alt başlığından sonra *Ord. Prof. Dr. Valeh Hacılar'ın Vefatı Dolayısıyla Gönderilen / Yazılan Bazı Taziye Mesajları* adlı ikinci alt başlık yer alır (s. 189-206). Bu bölümde, başta Türkiye olmak üzere birçok ülkenin bilim adamları tarafından Valeh Hacılar'ın vefatı dolayısıyla aile bireylerine ve Hacılar'ın yakın dostları olan Dr. Semra Alyılmaz ve Prof. Dr. Cengiz Alyılmaz'a gönderilen taziye mesajlarına yer verilmiştir.

Çalışmanın önemli bir kısmını kapsayan üçüncü bölümün üçüncü ve son alt başlığı ise *Ord. Prof. Dr. Valeh Hacılar'ın Vefatı Dolayısıyla Yazılan Bazı Şiirler*'dir (s. 207-238). Bu başlık altında yer verilen şairler ve Valeh Hacılar için yazdıkları şiirlerin adlarını şu şekilde sıralamak mümkündür:

Yehya Borçalı, *Babaları Sen Tanıtdın Bizlere*; Şövkət Dağlarqızı, *Göyler Yasa Belendi*; Hudaverdi Qasımlı, *Ay Darvaz*; Reşid Hacılar, *Darvaz Valeh ile Vidalaşırtdı, Eller Valeh'i Axtarır*; Rafiq Hümmet, *İşığın İşığı*; İbrahimxelil, *Darvaz'ın Sensiz Yolları*; Tebriz İman, *Valeh Hacılar'a Ağıt*; Zenger Musa, *Hamı Darvaz Köçünde*; Nurafiz, *Ölüm Utandı*; Mehebbet Oruc, *İnanmadım*; İbrahim Terzioğlu, *Valeh Müellim*; Seyavuş Uyğun, *Getdi, Alim Valeh - Şair Valeh*.

Ord. Prof. Dr. Valeh Hacılar'ın anısına yayımlanan eserin içeriği hakkında buraya kadar verilen bilgilerin yanı sıra çalışmada, Hacılar'ın hem kendisine ait hem de aile bireyleri ve yakın dostları ile çektiği fotoğraflara yer verilmiştir.

Böyle bir eseri Türklük bilimine kazandırarak gelecek nesillere büyük bir vefa örneği sunan, Valeh Hacılar'ın aile dostları, sayın Prof. Dr. Cengiz Alyılmaz Beyefendiye ve sayın Dr. Semra Alyılmaz Hanımefendiye teşekkürü zevkli bir borç addediyoruz; Borçalı Karapapak/Terekeme Türklerinin önderi, bilim adamı, şair Valeh Hacılar'ın mekânı uçmak olsun.

